

Дан Симънс

УЖАС

София, 2013

Преводът е направен по изданието:

DAN SIMMONS

THE TERROR

LITTLE, BROWN AND COMPANY.

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

Copyright © 2007 by Dan Simmons

© Васил Велчев, превод, 2013

© Издателство „Изток-Запад“, 2013

ISBN 978-619-152-344-3 (мека подв.)

ISBN 978-619-152-345-0 (тв. подв.)

ДАН СИМЪНС

WIKIAC

Превод от английски
Васил Велчев

Тази книга се посвещава с любов и много благодарности за незабравимите арктически спомени на Кенет Тоби, Маргарет Шеридън, Робърт Корнтуейт, Дъглас Спенсър, Дюй Мартин, Уилям Селф, Джордж Фенъман, Дмитрий Тьомкин, Чарлс Ледърър, Крисчън Найби, Хауърд Хокс и Джеймс Арнес

Това именно неуловимо чувство засилва до краен предел ужаса, вдъхван от белия цвят, когато е свързан не с приятни асоциации, а с нещо страшно. Доказателство: бялата мечка в полярните области и белите акули в тропиците; какво друго, ако не гладката им или люспеста белота, ги превръща в неземни страшилища? Тази призрачна белота именно придава отблъскващата, може би по-скоро отвратителна, отколкото ужасна, кротост на безгласно втренчения им поглед. Така че бялата като саван мечка или акула може да разколебае смелостта много по-лесно, отколкото един тигър с кръвожадни зъби и плащ на кралски вестогонец.

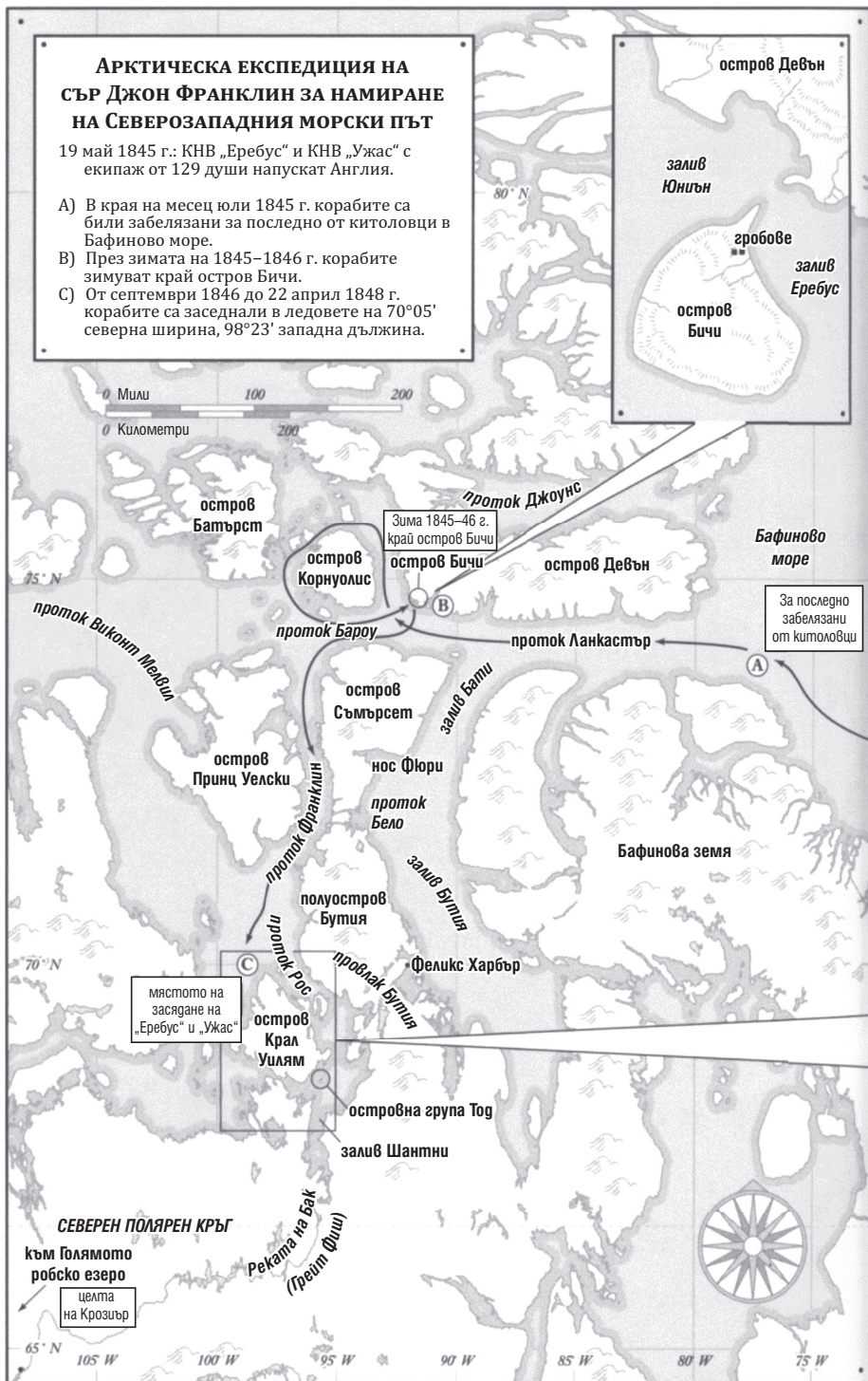
Херман Мелвил,
„Моби Дик“ (1851)¹

¹ Превод Невяна Розева.

АРКТИЧЕСКА ЕКСПЕДИЦИЯ НА СЪР ДЖОН ФРАНКЛИН ЗА НАМИРАНЕ НА СЕВЕРОЗАПАДНИЯ МОРСКИ ПЪТ

19 май 1845 г.: КНВ „Еребус“ и КНВ „Ужас“ с екипаж от 129 души напускат Англия.

- A) В края на месец юли 1845 г. корабите са били забелязани за последно от китоловци в Бафиново море.
- B) През зимата на 1845–1846 г. корабите зимуват край остров Бичи.
- C) От септември 1846 до 22 април 1848 г. корабите са заседнали в ледовете на 70°05' северна ширина, 98°23' западна дължина.

ПОДРОБНА КАРТА НА ЗЕМЯТА НА ОСТРОВ КРАЛ УИЛЯМ

0 Мили 20 40
0 Километри 40

Приблизително
местоположение на
корабите 1846–1848 г.

1.

Крозиър

70°05' северна ширина, 98°23' западна дължина

Октомври 1847 г.

Капитан Крозиър се качва на палубата и заварва кораба си нападнат от небесни привидения. Над него – над „Ужас“¹ – се стрелкат трепкащи дипли от светлина, които в следващия момент се отдръпват като цветните ръце на агресивни, но неуверени в себе си призраци. Ектоплазмените кокалести пръсти посягат към кораба, разперват се, понечват да го сграбчат и се отдръпват.

Температурата е минус петдесет градуса по Фаренхайт² и бързо спада. Заради мъглата, образувала се по-рано, през единствения час на блед сумрак, до който се е свил сега денят им, скъсените мачти – трите стенги, брамстенгите, горният такелаж и най-горните части от рангоута са свалени и прибрани, за да намалят опасността от падане на ледени парчета върху палубата и от килване на кораба заради тежестта на отложения върху тях

¹ „Ужас“ (в оригинал: Terror, на някои места е преведено на български „Терор“ или „Тирър“) – кораб-бомбардировач, построен за британската Кралска флота през 1812 г. Преди да започне да прави полярни експедиции (за които е бил доста подходящ, поради подсиления си корпус), няколкократно е участвал в битки. (Всички бележки под линия са на преводача.)

² Около минус четирийсет и пет градуса по Целзий.

лед – сега стърчат като вледенени, грубо окастрени, прекършени дървета, отразяващи полярното сияние, което танцува по небето, от единия мътен хоризонт до другия.

Докато Крозиър гледа, назъбените ледени полета около кораба посиняват, после се обагрят във виолетово, а накрая стават зелени като хълмовете от детските му години в северна Ирландия. Намиращата се почти на миля¹ отпред и вдясно на борда гигантска планина от лед, която закрива гледката към другия кораб на експедицията, „Еребус“², сякаш за кратък момент излъчва цветно сияние и пламва със своя собствена студена светлина.

Крозиър вдига яката си и накланя глава назад, за да провери, по силата на четирийсетгодишния си навик, състоянието на мачтите и такелажа, и забелязва, че звездите над него пламтят със студена и постоянна светлина, но тези близо до хоризонта не само че потрепват, а и правят бързи движения нагоре-надолу и наляво-надясно. Крозиър беше виждал подобно нещо и преди – както в предишните си минавания през тези води, така и при пътуването си до далечния юг с Рос – и един от учените от експедицията до южния полярен кръг, човек, който беше прекарал първата зима в ледовете, полирайки и шлифовайки лещите на телескопа си, му бе казал, че пертурбациите на звездите вероятно се дължат на бързата промяна на посоката на пречупване на светлинните лъчи в студения въздух, надвиснал тежко, но неустойчиво над ледовете, покриващи моретата и невидимите замръзнали земи. С други думи, над новите континенти, невиджани по-рано от човешки очи. „Или поне – мисли си Крозиър – тук, в Арктика – от очите на белите хора.“

Крозиър и неговият приятел и тогавашен командир Джеймс Рос бяха открили точно такъв невиджан по-рано континент – Антарктида – преди по-малко от пет години. Те бяха кръстили морето, протоците и сушата на името на Рос. Нарекли бяха планините с имената на своите покровители и приятели, а двата вулкана, които се виждаха на хоризонта, с имената на двата им кораба – същите тези два кораба – и така димящите планини бяха станали Еребус и Ужас. На Крозиър му е чудно как не бяха кръстили някой значим географски обект на името на корабната котка.

Не бяха кръстили нищо на негово име. И сега, в тази мрачна вечер през октомври 1847 година, няма нито един арктически

¹ Мярка за дължина, равна на 1,6 километра.

² Корабът е кръстен на древногръцкото божество Ереб, олицетворение на мрака.

или антарктически континент, остров, залив, проток, планинска верига, леден масив, вулкан или проклет айсберг, който да носи името Франсис Роудън Мойра Крозиър.

На Крозиър изобщо не му пука за това. Докато през главата му преминава тази мисъл, той осъзнава, че е леко пиян. „Е – мисли си, машинално опитвайки да запази равновесие върху заледената палуба, която в момента е наклонена двайсет градуса към десния борд и осем градуса към носа, – през последните три години съм по-често пиян, отколкото трезвен, нали? Но и пиян съм по-добър моряк и капитан от този жалък нещастник Франклин в трезво състояние. Или от неговия розовобузест фъфлещ пудел Фицджереймс, честно казано.“

Вечно пиян, откакто София...

Крозиър тръсва глава и тръгва надолу по заледената палуба към носа и към единствения вахтен, когото може да различи под мъждукащата светлина на полярното сияние.

Това е ниският, приличащ на плъх в лицето Корнилиъс Хики, помощник-калафатникът¹. Тук, отвън, по време на вахта, в мрака всички мъже изглеждат еднакво, тъй като носят едно и също моряшко зимно облекло: бархетни и вълнени дрехи, покрити с тежък, непромокаем шинел; издути пухкави ръкавици, подаващи се от широките ръкави; така наречените „уелски перуки“ – масивни шапки с капаци за ушите, здраво закрепени и често съчетани с дълги вълнени шалове, увити около главата така, че да се подава само върхът на измръзналия нос. Но всеки от мъжете има в облеклото си нещо малко по-различно – шал от вкъщи, или втора уелска перука, нахлузена върху първата, или шарени ръкавици, изплетени с любов от майката, съпругата или любимата, и подаващи се изпод униформените ръкавици на Кралския флот – и Крозиър се е научил да разпознава всеки от своите петдесет и девет оцелели до момента офицери и моряци, дори и от разстояние, навън, в мрака.

Хики се е вторачил неподвижно някъде отвъд обраслия с ледени висулки бушприт, предните десет фута² от който сега са затънали в леден хребет, защото кърмата на КНВ³ „Ужас“ се е повдигнала от налягането на леда и носят се е спуснал надолу. Хики е толкова вгълбен в мислите си или пък премръзнал,

¹ Работник, който запушва пролуки в дървен кораб с помощта на коноп.

² Мярка за дължина, равна на 30,48 сантиметра.

³ Съкращение от Корабът на негово/нейно величество (в оригинала – HMS, His/Her Majesty's Ship). Официална част от името на корабите от Британския кралски флот.

че не забелязва появата на капитана, докато Крозиър не застава до него край релинга, който се е превърнал в ледено-снежен олтар. Пушката на вахтения е облежната на този олтар. На никого не му се иска да докосва метал тук, в студа – даже и през ръкавиците.

Хики леко потрепва, когато Крозиър се обляга на релинга близо до него. Капитанът на „Ужас“ не вижда лицето на по-дребния двайсет и шест годишен младеж, но забелязва кълбата пара от дишането му, които изскачат иззад плътно омотаните вълнени шалове и уелската перука, и моментално се превръщат се в облачета от ледени кристали, отразяващи полярното сияние.

По традиция мъжете не отдават чест през зимата в ледовете, дори не докосват небрежно с пръсти челото си, както е прието да се приветстват офицерите в моретата, но дебело облеченият Хики леко провлачва крак, свива рамене и навежда глава, както обикновено се прави при среща с капитана на палубата. Заради студа вахтите са намалени от четири на два часа – според Крозиър на претърпкания кораб има достатъчно хора, за да се удвои броят на дежурните – и от бавните движения на Хики си личи, че той е полуизмръзнал. Колкото и пъти капитанът да повтаря на вахтените, че трябва непрекъснато да се движат по палубата, да ходят, да тичат на място, дори ако трябва да скачат, и да не отвличат вниманието си от наблюдаването на леда, те все пак предпочитат да стоят неподвижно през по-голямата част от дежурството си, сякаш са в южните морета, облечени с тропически ризи, и се оглеждат за морски сирени.

– Капитане.

– Господин Хики. Има ли нещо?

– Нищо след онези изстрели... след онзи изстрел... преди почти два часа, сър. А само преди малко чух, стори ми се, че чух... може би вик или нещо подобно, капитане... оттам, иззад айсберга. Докладвах на лейтенант Ървинг, но той каза, че вероятно е било просто пропукване на леда.

Два часа по-рано бяха съобщили на Крозиър за звук от изстрел откъм посоката на „Еребус“ и той бързо се бе качил на палубата, но тъй като звукът не се повтори, той не беше изпратил човек до другия кораб, нито пък някого на разследване в ледовете. Да се излезе в замръзналото море в този мрак, при наличието на тази... *твар*, дебнеща сред лабиринта от тороси¹ и ви-

¹ Ледени блокове, образували се при свиване на ледено поле.

соки заструги¹, би означавало сигурна смърт. Сега съобщенията между двата кораба се предаваха само през онези намаляващи с всеки изминал ден минути на полумрак по пладне. След по-малко от седмица нямаше да остане нищо от деня, само арктическа нощ. Двайсет и четири часа в денонощието. Стодневна нощ.

– Сигурно е бил ледът – казва Крозиър, чудейки се защо Ървинг не му е докладвал за предполагаемия вик. – Изстрелът – също. Само ледът.

– Да, капитане. Ледът е, сър.

Никой от двамата не го вярва – изстрелът с мускет или пушка не може да се сбърка с нищо, дори от миля разстояние, а тук, в далечния север, звуците се разнасят свръхестествено далеч и отчетливо – макар че ледените блокове, притискащи все поплътнo „Ужас“, наистина постоянно тътнат, стенат, пукат, тракат, реват и крещят.

Това, което тревожи най-много Крозиър, са виковете, бъдещи го всяка нощ, когато изпадне за час-два в дълбок сън. Крясъците на леда твърде много му напомнят за мъчителните писъци на майка му в последните дни от живота й... и за приказките на старата му леля за баншита, виещи в нощта и предсказващи смъртта на някого в къщата. И двете неща го бяха лишавали от сън в детството му.

Крозиър бавно се извъръща. Миглите му вече са заскрежени, а горната му устна е покрита с коричка от замръзнал дъх и сополи. Мъжете са се научили да държат брадите си добре увити под вълнените шалове и яките на пуловерите, но въпреки това често им се налага да прибъгват до ножовете си, за да режат замръзнали кичури коса, залепнали за дрехите. Както повечето офицери, и Крозиър продължава да се бръсне всеки ден, макар че, заради стремежа да се икономисват въглища, „топлата вода“, която му носи неговият стюард, напомня по-скоро за едва разтопен лед и бръсненето се превръща в една доста болезнена процедура.

– Безмълвната дама още ли е на палубата? – пита Крозиър.

– О, да, капитане, тя почти винаги е тук – отговаря Хики, сега вече шепнешком, като че ли има някаква разлика. Дори и Безмълвната да ги чува, тя не разбира техния английски. Но хората вярват – все повече и повече с всеки изминал ден, откакто тварта от ледовете беше започнала да ги преследва – че младата ес-

¹ В оригинала – sastrugi; международен термин от руски произход за обозначаване на образуванияте от вятъра тесни снежни гребени в полярните области.

кимоска е вещица със загадъчни способности. – На левия борд е с лейтенант Ървинг – добавя Хики.

– Лейтенант Ървинг? Неговата вахта би трябвало да е приключила преди час.

– Тъй вярно, сър. Но през последните дни където е Безмълвната дама, там е и лейтенантът, ако разрешите да отбележа. Тя не слиза долу, той също не слиза долу. Тоест докато не стане наложително... никой от нас не може да остане тук, отвън, толкова дълго, колкото тази ве... тази жена.

– Наблюдавайте леда и не си отвличайте мислите от работата си, господин Хики.

Резкият тон на Крозиър кара помощник-калафатника да потрепне отново, но той само отдава чест чрез провлачване на краката и свиване на раменете и пак обръща побелелия си нос към мрака отвъд предната част на кораба.

Крозиър тръгва с широки крачки към поста на левия борд. Когато през миналия месец беше подготвял кораба за зимата – след трите седмици напразни надежди да се измъкнат от леда през август – капитанът бе наредил долната рея на гротмачтата пак да бъде обърната по дължината на кораба, за да се използва като покривна греда. После бяха възстановили шатрата, покриваща по-голямата част от главната палуба, като отново бяха използвали дървените греди, прибрани долу по време на няколкото седмици оптимизъм. Но въпреки че хората работят по няколко часа дневно, като прокопават с лопатите пътеки в снега, еднофутов слой от който е оставен върху палубата с цел топлоизолация, след което изгребват натрошения лед, паднал от платнения покрив, и посипват пътеките с пясък, тук винаги си остава ледена кора и движението на Крозиър по наклонената палуба наподобява по-скоро грациозно плъзгане на кънкобегач, отколкото крачене.

Вахтеният на левия борд, мичман Томи Евънс – Крозиър разпознава най-младия член на екипажа по очевидно изплетената от майка му абсурдна шапка с пискюл, която младият Евънс винаги носи над грамадната си уелска перука – се е отместил на десетина стъпки към кърмата, за да осигури на младия трети лейтенант Ървинг и Безмълвната известно уединение.

При тази гледка на капитан Крозиър му се приисква да скрита някого – който и да е – в задника.

Ескимоската изглежда като ниско, закръглено мече в кожената си парка с качулка и кожените си панталони, и почти е обърнала гръб на високия лейтенант. Ала младият трети лей-

тенант се е приближил плътно до нея край парапета – все още не я докосва, но е много по-близо, отколкото един офицер или джентълмен би си позволил да стои до някоя дама на градинско парти или на разходка с яхта.

– Лейтенант Ървинг.

Крозиър не е имал намерение да влага толкова рязкост в поздрава си, но не се разстройва особено, когато младежът подскача като сръган от нещо остро, почти губи равновесие, сграбчва замразения релинг с лявата си ръка и – както упорито продължава да прави, въпреки че вече е наясно с облекчения устав на корабите сред ледовете – отдава чест с дясната ръка.

Жалко приветствие, мисли си Крозиър, и то не само понеже огромните ръкавици, уелската перука и многобройните пластове зимни дрехи карат младия Ървинг да изглежда като отдаващ чест морж, но и защото той е смъкнал шала си от гладко избръснатото си лице – може би за да покаже на Безмълвната колко привлекателен е – и сега от ноздрите му се подават две дълги висулки, с които още повече прилича на морж.

– Свободно! – отсича Крозиър.

„Проклет глупак!“ – добавя той наум, но достатъчно изразително, за да се досети младият лейтенант какви са мислите му.

Ървинг стои неподвижно, хвърля поглед към Безмълвната – или поне към задната част на мъхестата ѝ качулка – и отваря уста, за да заговори. Но явно не може да се сети какво да каже. Затваря уста. Устните му имат същия бял цвят като измръзнатата му кожа.

– Сега не е вашата вахта, лейтенант – казва Крозиър, отново с металически нотки в гласа.

– Тъй вярно, сър. Тоест, не, сър. Тоест – капитанът винаги е прав, сър. Тоест... – Ървинг отново затваря уста, но ефектът се разваля от изтракването на зъбите му. След два-три часа на такъв студ зъбите могат да се разрушат – буквално да експлодират, изпълвайки с шрапнел от кости и емайл кухнята между стиснатите челюсти. Крозиър знае от опит, че понякога трясъкът на емайла се чува точно преди експлодирането на зъбите.

– Защо сте все още тук, Джон?

Ървинг се опитва да примигне, но клепачите му са буквално замръзнали отворени.

– Вие ми наредихте да наблюдавам нашата гостенка... да я наглеждам... да се грижа за Безмълвната, капитане.

Крозиър въздъхва, изпускайки облаче от ледени кристали, което за миг застива във въздуха, а после пада

на палубата и се разсипва като купчинка дребни диаманти.

– Нямах предвид да сте *постоянно* с нея, лейтенант.

Казах ви да я наблюдавате и да ми докладвате какво прави, да я предпазвате от неприятности и проблеми на кораба, да следите никой от мъжете да не направи нещо, което... да я опозори. Мислите ли, че би могла да бъде опозорена тук, на палубата, лейтенант?

– Не, капитане. – Думите на Ървинг прозвучават по-скоро като въпрос, отколкото като отговор.

– Знаете ли за колко време замръзват откритите части на тялото при такава температура, лейтенант?

– Не, капитане. Тоест – да, капитане. Мисля, че страшно бързо, сър.

– Би трябвало да го знаете, лейтенант Ървинг. Вече сте имали измръзвания шест пъти, а зимата дори още не е настъпила официално.

Лейтенант Ървинг кимва печално.

– Отнема по-малко от минута, за да замръзне пръст или друг издатък, изложен на студа – продължава Крозиър, макар добре да знае, че това са пълни глупости. При някакви си петдесет градуса под нулата замръзването би отнело доста повече време. Но капитанът се надява, че младият Ървинг, който вече е бил жертва на измръзване, не е наясно с този факт. – После замръзналият издатък се чупи като ледена висулка – добавя Крозиър, за да засили ефекта.

– Да, капитане.

– Значи наистина смятате, че няма никаква опасност нашата гостенка да бъде... опозорена... тук, на палубата, господин Ървинг?

Младият Ървинг, изглежда, се замисля, преди да отговори. Крозиър осъзнава, че е възможно третият лейтенант вече да е отделил твърде много време на размишления по този въпрос.

– Слизайте долу, Джон – казва Крозиър. – И се обадете на доктор Макдоналд по повод лицето и пръстите ви. Бог ми е свидетел, че ако отново сте получили сериозно измръзване, ще ви удържа една месечна заплата и отгоре на това ще пиша на майка ви.

– Да, капитане. Благодаря, сър.

Ървинг понечва да отдаде чест отново, но размисля и се мушка под платната в посока на главния трап, все още държейки едната си ръка наполовина вдигната. Не поглежда назад към Безмълвната.

Крозиър отново въздъхва. Младият Джон Ървинг му харесва. Младежът беше постъпил при него като добровolec, заедно с двама от приятелите му от КНВ „Ексълънт“ – втори лейтенант Хобсън и първи помощник-капитан Хорнбир, но „Ексълънт“ беше проклет трипалубен кораб, който е бил стар още във времената преди на Ной да му се окосмят слабините. На Крозиър му беше известно, че корабът е стоял без мачти и постоянно закотвен в Портсмут повече от петнайсет години, служейки като учебен съд за най-обещаващите артилериисти в Кралския военноморски флот. „За съжаление, господа – беше казал подпийналият повече от обикновено Крозиър на момчетата по време на първия им ден на борда, – ако се поогледате, ще забележите, че нито в „Ужас“, нито в „Еребус“ – флагманския кораб на капитан сър Джон, който е закотвен ей там – макар и двата да са строещи за бомбардировачи, няма нито едно оръдие. Ние, господа доброволци от „Ексълънт“, сме невъоръжени като пеленачета, ако не броим заключените в оръжейната карабини и мускети. Въоръжени сме точно толкова, колкото е бил и проклетият Адам в проклетото си облекло. С други думи, господа, за тази експедиция вие, експертите по артилерийските въпроси, ще сте безполезна като цици на нерез.“

Сарказмът на Крозиър през този ден не беше охладил ентусиазма на младите офицери-артилериисти – Ървинг и другите двама бяха изпълнени повече от всякога с желание да отидат да мръзнат в ледовете за няколко зими. Разбира се, всичко това се беше случило през един топъл майски ден в Англия през 1845 година.

– А сега това клето малко кутре е влюбено в ескимоска вещица – промърморва Крозиър на глас.

Сякаш разбрала думите му, Безмълвната бавно се обръща към него.

Обикновено лицето ѝ остава невидимо в дълбокия тунел на качулката ѝ или маскирано зад широката яка от вълча кожа, но тази вечер Крозиър успява да види дребния ѝ нос, големите ѝ очи и пълните устни. В черните ѝ очи пулсират отблясъци от полярното сияние.

Тя не изглежда привлекателна за капитан Франсис Роудън Мойра Крозиър; в нея има твърде много диващина, за да може той да я възприеме като пълноценно човешко същество, камо ли за физически привлекателна – дори и за ирландец-презвитерианец; още повече, че умът и слабините му все още са изпълнени със спомени за София Кракрофт.